

नामांक			Roll No.			

No. of Questions – 26

UP-71-संस्कृतम् (T.L.)

No. of Printed Pages – 4

प्रारम्भिक शिक्षा पूर्णता प्रमाण-पत्र परीक्षा – 2017

कक्षा – 8

तृतीय भाषा – संस्कृतम्

समय : 2.30 होरा]

[पूर्णाङ्कः : 80

परीक्षार्थिभ्यः सामान्यनिर्देशाः

- (1) परीक्षार्थिभिः सर्वप्रथमं स्वप्रश्नपत्रोपरि नामाङ्काः अनिवार्यतः लेख्याः ।
- (2) सर्वे प्रश्नाः अनिवार्याः ।
- (3) सर्वेषां प्रश्नानामुत्तराण्युत्तरपुस्तिकायामेव लेखनीयानि ।
- (4) एकस्य प्रश्नस्य सर्वे भागाः एकत्र एव लेखनीयाः ।
- (5) प्र. 1 से 8 तक बहुविकल्पीय प्रश्नों के उत्तर, तालिका बनाकर एक साथ लिखे ।

1. “रामलक्ष्मणौ” कस्य समासस्य उदाहरणम् अस्ति ? 1
 (क) द्विगुः (ख) बहुव्रीहिः (ग) द्वन्द्वः (घ) कर्मधारयः
2. “पुस्तकालय” इति शब्दस्य सन्धि-विच्छेदं भवति । 1
 (क) पुस्तका + लय (ख) पुस्तक + आलय
 (ग) पुस्तक + अलय (घ) पुस्त + कालय
3. सम् उपसर्ग युक्तम् पदम् अस्ति । 1
 (क) सम्भाषणम् (ख) सार्द्धम् (ग) सद्गतिम् (घ) सुविचारम्
4. रामः पुस्तकं पठति । रेखांकितः शब्दः अस्ति । 1
 (क) विशेषणम् (ख) अव्ययम् (ग) संज्ञा (घ) सर्वनाम
5. “द्यौतकम् पातकम्” पाठस्य क्रमः अस्ति । 1
 (क) दशम (ख) षष्ठम (ग) पंचम (घ) नवम

UP-71-Sanskritam (T.L.)

VIII

[Turn over

6. “अधुना अहं गृहं गच्छामि” अस्मिन् वाक्ये अव्ययशब्दः वर्तते । 1
 (क) अधुना (ख) अहम्
 (ग) गृहम् (घ) गच्छामि
7. “ग्रामम् परितः वृक्षाः सन्ति ।” इति वाक्ये विभक्तिः अस्ति । 1
 (क) पंचमी (ख) द्वितीया
 (ग) तृतीया (घ) षष्ठी
8. “पठित्वा” इति शब्दः कस्य प्रत्ययस्य उदाहरणम् अस्ति ? 1
 (क) शानच् (ख) ल्यप्
 (ग) क्त्वा (घ) तुमुन्
9. अधोलिखितशब्दानां सन्धि-विच्छेदं कुरुत । ½ × 4 = 2
 परोपकाराय, देवालयः, एकैकः, नरेन्द्रः
10. समास-विग्रहम् कुरुत – ½ × 4 = 2
 सीतारामौ, दशाननम्, राजपुरुषः, नीलकण्ठः
11. धातु-प्रत्ययं योजयित्वा पदनिर्माणम् कुरुः ½ × 4 = 2
 पा + तुमुन्, उप + गम् + ल्यप्, खाद् + क्त्वा, श्रेष्ठ + तरप्
12. निम्नलिखित पदेषु उपसर्गान् पृथक् कुरुतः ½ × 4 = 2
 आगच्छ, अनुरक्तः, प्रबलः, परिभ्रमति
13. सर्वनामशब्दानां प्रयोगं कृत्वा रिक्तस्थानानि पूरयतः । ½ × 4 = 2
 [तौ, यूयम्, अहम्, त्वम्]
 (क) प्रातः विद्यालयं गच्छसि ।
 (ख) उद्याने भ्रमतः ।
 (ग) सर्वदा सत्यं वदामि ।
 (घ) विद्यालयं प्रति गच्छथ ।
14. अधोलिखितम् उदाहरणं पठित्वा विभक्तिं संयोज्य पूरयत । 2
 उदाहरण – दशरथः रामस्य पिता अस्ति । (राम)
 (क) राघवः _____ पतिः अस्ति । (विमला)
 (ख) लक्ष्मी _____ पत्नी अस्ति । (विद्याधर)
 (ग) विद्याधरः _____ पिता अस्ति । (सरला)
 (घ) सरला _____ सखी अस्ति । (नलिनी)

15. निर्देशानुसारेण रिक्तस्थाने क्रियायाः रूपं लिखत : 2
- (क) तस्य पितुः नाम कृष्णसिंहः _____ । (अस् धातु, लङ् लकार)
- (ख) महाराणा फतेहसिंहः देहलीं _____ । (गम् धातु, लृट् लकार)
- (ग) अहं राष्ट्राय कारागृहं _____ । (गम् धातु, लट् लकार)
- (घ) सर्वे छात्राः अद्य _____ । (पठ् धातु, लोट् लकार)
16. मञ्जूषातः अंकानां कृते पदानि चिनुत – 2
- मञ्जूषा**
- अष्टचत्वारिंशत्, एकोनविंशतिः, अष्टात्रिंशत्, सप्तविंश
- (क) 48 _____ (ख) 38 _____
- (ग) 27 _____ (घ) 19 _____
17. घटनाक्रमानुसारेण वाक्यानि लिखत – 5
- (क) ते कदाचित् मन्त्रणाम् अकुर्वन् ।
- (ख) ततः तेनोत्सुकतया अस्थिसञ्चयः कृतः ।
- (ग) ते मार्गे अरण्ये कतिचित् अस्थीनि अपश्यन् ।
- (घ) कस्मिंश्चिद् ग्रामे चत्वारो ब्राह्मणपुत्राः वसन्ति स्म ।
- (ङ) ते त्रयः अपि उत्थाय सिंहेन मारिता ।
18. सुमेलनं कुरुत – 5
- (क) सत्यं शिवं सुन्दरम् – भारतीय मौसम विभागः
- (ख) सर्वस्य लोचनं शास्त्रम् – राष्ट्रीय दूरदर्शनम्
- (ग) शुभास्ते पन्थानः सन्तु – राजस्थान राज्य पथ परिवहन निगम
- (घ) आदित्यात् जायते वृष्टिः – पेराडेनिया विश्वविद्यालय, श्रीलंका
- (ङ) धर्मचक्र प्रवर्तनाय – लोकसभा
19. अधोलिखितानाम् प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत – 5
- (क) सुबुद्धिः कस्मात् अवतीर्य गृहं गतः ?
- (ख) चन्द्रगुप्तस्य मन्त्रीः कः आसीत् ?
- (ग) महात्मागाँधी कुत्र स्वच्छताकार्यम् करोति स्म ?
- (घ) नक्षत्राणां संख्याः कति सन्ति ?
- (ङ) कुँवर प्रतापस्य माता का आसीत् ?
20. अधोलिखितानां प्रश्नानाम् उत्तराणि एकपदेन लिखत – 5
- (क) सरस्वती हस्ते किम् विदधाति ?
- (ख) ज्ञानं कः लभते ?
- (ग) केषां परित्राणाय ईश्वरः सम्भवति ?
- (घ) सम्पत्तौ च विपत्तौ च केषाम् एकरूपता ?
- (ङ) सिद्धवनम् कः अस्ति ?

21. रेखांकितपदानि आधृत्य प्रश्न निर्माणं कुरुत – 5
 (क) अस्मिन् पाठे दीनबन्धुः विवेकानन्दः अस्ति ।
 (ख) राजपथेषु जनाः अटनार्थम् गच्छन्ति ।
 (ग) नरेन्द्रः वस्त्रेण तस्य व्रणपट्टिका अकरोत् ।
 (घ) मन्दिरं मत्वा एकस्मिन् भवनं प्रविष्टवान् ।
 (ङ) तस्य नेत्राभ्याम् अश्रुधाराः प्रवहति ।
22. पाठ्यपुस्तकस्य द्वौ श्लोकौ लिख्यताम्, यौ प्रश्नपत्रे न स्तः । 5
23. दिनद्वयस्यावकाशार्थम् प्रधानाध्यापकं प्रार्थनापत्रं संस्कृते लेखनीयम् । 6
अथवा
 मञ्जूषातः पदं चित्वा षड्वाक्यानि लिखत ।
मञ्जूषा
- अस्माकं, विद्यालये, अध्यापकाः, छात्र-छात्राश्च, पुस्तकालयः क्रीडाक्षेत्रे
24. “संहतिः श्रेयसीपुंसां” अथवा “विद्याया बुद्धिरूत्तमा” कथायाः सारः एकपृष्ठेन हिन्दीभाषायां लिखत । 6
25. अधोलिखितस्य श्लोकस्य भावार्थः हिन्दीभाषायां लिखत – 7
 न चौरहार्यम् न च राजहार्यम्,
 न भ्रातृभाज्यं न च भारकारि ।
 व्यये कृते वर्धत एव नित्यं,
 विद्याधनं सर्वधनम् प्रधानम् ॥
अथवा
 मृदपि च चन्दनमस्मिन् देशे, ग्रामो ग्रामः सिद्धवनम् ।
 यत्र च बाला देवीस्वरूपा, बालाः सर्वे श्रीरामाः ॥
26. अधोलिखित गद्यांशं अवधानेन पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि ददातु । 7
 प्राचीन भारतीय महान् गणितज्ञः आर्यभट्टः प्रकाशस्य गतिं सम्यक् जानाति स्म । पृथ्वी गोलाकारा अस्ति । पृथ्वी स्व अक्षे भ्रमति, तेन एव दिवारात्रौ भवतः । पृथ्वी सूर्यस्य परिक्रमाम् करोति तेन एव ऋतवः भवन्ति । सप्ताहे दिनानाम् क्रमः, प्रकाशस्य गतिः, कालगणनाः, खगोलविज्ञानम्, त्रिकोणमिति इत्यादिषु क्षेत्रेषु आचार्यः आर्यभट्टः बहुकार्यम् कृतवान् ।
 (क) उपरोक्तगद्यांशस्य उपयुक्तं शीर्षकं किम् ?
 (ख) प्राचीन भारतीय महान् गणितज्ञः कः आसीत् ?
 (ग) दिवारात्रौ केन भवतः ?
 (घ) ‘प्रकाशस्य’ इति शब्दे का विभक्तिः ? किं वचनम् ?
 (ङ) पृथ्वी कीदृशी अस्ति ?
 (च) ऋतवः कति सन्ति ?
 (छ) पृथ्वी कस्य परिक्रमाम् करोति ?